

Selv om David Irving fortier og vel benekter jødeutryddelsene, og har meninger som politisk er forkastlige, kan han «samtidig være et utmerket fagmenneske», enn si en fremragende forfatter, antyder Thorleif Øisang i dette innlegget. (Foto: Vidar Ruud)

Historisk «motreformasjon»

Historieskrivning og uønskete meninger

Historikeren Odd-Bjørn Fure har skrevet en pamflett, «Kampen mot glemselen», der hensikten primært ser ut til å være å knuse en historikkollega, nærmere bestemt Hans Fredrik Dahl.

■ THORLEIF ØISANG

■ Intensiteten i hans pamflett bringer uvilkårlig tanken hen på Håkon Lies utsagn om Einar Gerhardsen der han visstnok skal ha sagt: «Jeg skal knekke deg som ei lus, Einar.» – Den annen

misjon med Fures pamflett synes å være å avlevere en intens oppfordring til sin samtid om at man aldri må glemme. All djevleskap, brutalitet og bestialitet som ble begått av den tapende part, vår fiende tyskerne, under den annen verdenskrig, skal spikres fast i den norske befolknings bevissthet. Det lyder nesten som pamflettens forfatter like frem oppfordrer til hat, hat til tyskerne, til nazismen, til norske forrædere og alle som sto på den gale siden

■ Årsaken til denne bitre meningsutveksling er forfatteren David Irving, en omstridt britisk historiker som har utgitt en rekke bøker om hendelser og personer som kan knyttes til annen verdenskrig. Denne Irving, hevdes det, har i sin historieskrivning bagatellisert og i stor utstrekning også fortiet jødeutryddelser som fant sted i tyske konsentrasjonsleirer. Antall jødiske dødsopfer er her trukket inn i det tallene som verserer varierer

fra 6 millioner, via 4 og 3 millioner ned til 800.000. La meg i denne forbindelse sterkt få understreke at selv om det «bare» var 800.000 jøder som ble tatt av dage i utryddelsesleirene, rokker ikke dette ved den bestialitet som her fant sted. Men siden Irving har fortiet, og vel også benekter jødeutryddelsene – som jo er et ugiendrivelig faktum uansett antall drept – mener Fure at Irving må frakjennes meningsberettigelse også i andre forhold og hendelser han behandler i sine historiske bøker. Til dette vil jeg si, i likhet med professor Tore Pryser, at det godt går an å være en person med meninger som politisk er helt forkastlige og «samtidig være et utmerket fagmenneske», enn si en fremragende forfatter. Eksempelene i så måte er talrike.

■ Jeg er ingen historiker, langt mindre noen faghistoriker. Jeg er bare en interessert leser av krigs- og okkupasjonslitteratur. Jeg har begrenset kjennskap til David Irvings totale litterære produksjon og mitt inntrykk knytter seg i første rekke til en av hans bøker, nemlig «Hitlers War», 1977-utgaven. Om denne boken vil jeg si at den er en av de mest interessante og engasjerende beretninger om den annen verdenskrig jeg har lest. Krigen sett fra tysk side, javel. Subjektiv og ufullstendig sett fra en faghistorikers side. La gå. Men så absolutt leseverdig, fordi den gir et litt annerledes bilde av krigen enn det gjengse. Og bildet behøver av den grunn slett ikke å være totalt falskt. I denne utgaven av boken er forøvrig også jødeforfølgelsen tatt med. Og hvis det er snakk om subjektivitet og uholdbarheter i historisk lit-

teratur, er vel heller ikke dette en så rent sjelden foreteelse innen mye av all historieskrivningen. Men likevel kan slik litteratur i høy grad være både leseverdig, berettiget og berikende. Å sette slike bøker på index, eller anbefale dem fortiet, ville være et klart overgrep.

■ Fure er i sin pamflett også opptatt av Dahls syn på forholdene under okkupasjonen av Norge, og i den forbindelse den tyske okkupasjonsmaktens opptreden overfor sivilbefolkningen. Han raljerer over påstanden om at okkupasjonsmakten opptrådte «høflig og korrekt», og han beskriver det, så vidt jeg forstår, som dagligdags at norske borgere måtte «vike unna på fortauene for brølende og arrogante tyske offiserer». Vedrørende det første vil jeg vise til hva professor John Andenæs uttaler om akkurat tyskernes opptreden i sin bok «Det vanskelige oppgjøret». Her sier han: «De tyske okkupasjonsoldatene i Norge oppførte seg stort sett eksemplarisk. Disiplinen var streng, og i betraktning av at det dreide seg om flere hundre tusen mann, var overgrepene overfor befolkningen sjeldne.»

■ Om det andre Fure nevner – om tysk arroganse, som jeg forstår han mener var en jevnlig foreteelse, vil jeg som en som opplevde krig og okkupasjon i voksen alder, si at Fures beskrivelse av forholdene er helt feilaktig. Tysk arroganse overfor sivilbefolkningen var slett ikke vanlig. Bosatt på et mindre sted under krigen, en av Hvaler-øyene i Østfold, 500 meter fra Sverige med en etter forholdene stor forlegning av tyske soldater, så jeg lite til slik arroganse. Heller

ikke så jeg noe til dette i de nærmeste byer. Sivilbefolkningen kunne ferdes trygt på gater og på ensomme steder, natt som dag, faktisk langt tryggere enn i dag. Som milorgmann var jeg ved frigjøringen med på å avvepne soldatene ved den tyske forlegning på øya. Jeg må medgi at under de svært spente forhold, som naturlig nok akkurat da var til stede, gjorde tysk disiplin og devisen «Ordnung muss sein» seg så absolutt gjeldende.

■ Fures og en del andre historikeres angrep på det man forstår ved «revisjonismen» innen etterkrigstidens historieforskning, må etter min mening sees på som en slags historisk «motreformasjon». Tilbake til det gjengse og klassiske der seierherrene preger og skriver historien, synes å være grunntonen. Deres syn er det som skal bli stående, og dette blir nærmest påtvunget allmennheten. I sterkere grad enn i andre land, tror jeg dette har preget etterkrigstidens historieskrivning hos oss. Norsk historisk revisjonisme er et sterkt belastet ord. De som har stått for en slik historiefremstilling, om enn bare i svært beskjeden grad, har blitt motarbeidet – nærmest frenetisk. Jeg tror dette har vært til stor skade for historieskrivningen, og i den forbindelse allmennhetens oppfatning av det som faktisk skjedde i de dramatiske årene 1940-45. Også uønskede historiske oppfatninger har krav på å bli kjent. De nyanserer bildet, og nettopp derfor er de viktige.

Thorleif Øisang er tidligere skole-sjef i Bærum kommune.